

Filosofijos
fakultetas

LIETUVOS
SOCIOLOGŲ
DRAUGIJA

LMT
Lietuvos mokslo taryba

XVI nacionalinė Lietuvos sociologų draugijos konferencija

GLOBALŪS IŠŠŪKIAI IR ATEITIES VISUOMENĖS

2024 m. lapkričio 15–16 d.
Vilniaus universitetas

Programa ir tezės

16th Conference of the Lithuanian Sociological Association

GLOBAL CHALLENGES AND FUTURE SOCIETIES

November 15–16, 2024
Vilnius University

Program and Abstracts

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA
2024

Konferencijos mokslinis ir organizacinis komitetas:

Arūnas Poviliūnas, komiteto pirmininkas
Diana Janušauskienė
Irma Budginaitė-Mačkinė
Dalia Čiupailaitė-Višnevskā
Dovilė Galdauskaitė
Ingrida Gečienė-Janulionė
Agnė Girkontaitė
Karolis Jonutis
Jūratė Litvinaitė
Gintė Martinkėnė
Zenonas Norkus
Milda Pivoriūtė
Daumantas Stumbrys
Tadas Šarūnas
Rima Žilinskaitė

Leidinio sudarytojai:

Dalia Čiupailaitė-Višnevskā, Dovilė Galdauskaitė, Arūnas Poviliūnas,
Zenonas Norkus, Irma Budginaitė-Mačkinė, Milda Pivoriūtė

Konferencijos organizatoriai:

Lietuvos sociologų draugija ir Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetas

Konferencijos rėmėjai:

Lietuvos mokslo taryba

Finansinę paramą suteikė
Lietuvos mokslo taryba (LMTLT),
sutarties Nr. S-ACO-24-23

Leidinio viršelis:

Linas Jakučionis, Milda Pivoriūtė,
dirbtinis intelektas (Adobe Illustrator teksto keitimo į vaizdą generatorius)

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*

ISBN 978-609-07-1106-4 (skaitmeninis PDF)
<https://doi.org/10.15388/XVI-Sociol-konf.2024>

Copyright © 2024 [Authors]. Published by Vilnius University Press.
This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence,
which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original
author and source are credited.

Būti „tikru berniuku“: homoseksualių vyrų vidurinės mokyklos patirtys

Matas Petrokaitis (Vilniaus universitetas)

Tyrimo aktualumas grindžiamas, viena vertus, tradiciškai visuomenėje keliamais lūkesčiais dėl tapatybių, siejamų su biologine žmogaus lytimi, kita vertus, tarptautiniai teisiniai dokumentai, konvencijos ir įstatymų svarstymai Lietuvoje skatina naują ir platesnį žinojimą apie lytis. Temos mokslinė problema susijusi su socialinės lyties binariškumo ir heteronormatyvumo dekonstrukcijos idėjomis, vyriškumo ir moteriškumo įvairovės analize.

Tyrimo keltas tikslas ištirti, kokiais būdais vidurinėje mokykloje esantys socialiniai agentai formavo vyrišką tapatybę ir kaip homoseksualūs vyrai patyrė „buvimą kitokiais“. Aptariant socialinės lyties binariškumo problemą, heteronormatyvumo dekonstrukciją ir vyriškumo daugialypumą remiamasi tyrimais apie socialinių agentų (tėvų, mokytojų, mokinių ir kitų) įtaką, formuojant socialinę lyties tapatybę įvairiuose gyvenimo etapuose. Remiantis J. Butler ir A. Tereškino socialinės lyties tapatybės ir heteroseksualizuotų normų (de)konstravimo teorijos idėjomis kildinamas „tikro berniuko“ socialinis konstruktas, nurodantis lyties tapatybės formavimo kryptį vidurinėje mokykloje; išryškunami lyties tapatybę formuojantys socialiniai agentai ir jų praktikos su „kitokiais“; apibūdinama emocinė homoseksualių vaikinių jausena ir jų naudojami susidūrimo įveikos būdai.

Tyrimo apklausta 11 homoseksualiais save identifikuojančių vyrų, gimusių 1992–1997 metais ir mokyklą pradėjusių lankyti 2000–2004 metais. Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslus darbe naudojamas vizualiosios sociologijos metodas – trijų pakopų žemėlapių metodas. Tyrimo analizuojamos heteronormatyvumo neatitinkančių ir šiuo metu save homoseksualiais identifikuojančių vaikinių tapatybės formavimosi patirtys „tinkamą vyrišką elgseną“ ugdančioje vidurinės mokyklos aplinkoje.

Tyrimo rezultatai atskleidžia reikšmingą heteroseksualizuotų vyriškumo normų įtaką, kai įvairūs socialiniai agentai (mokytojai, tėvai, internetas) formuoja „tikro berniuko“ portretą. Daugiausia įtakos vyriškumo tapatybės formavimo procese vidurinėje mokykloje turi bendraamžiai. Vaikiniai dažniau tyčiojasi ir griežtai sankcionuoja heteronormatyvinių standartų neatitinkančius berniukus. Merginos mokykloje to nepateisina, atvirksčiai, sukuria saugią aplinką tokiems vaikinams. Šiomis sąveikomis su socialiniais agentais sukuriama „buvimo kitokiu“ jausena, o iš to kylančios neigiamos patirtys verčia ieškoti problemų sprendimo ir savisaugos mechanizmų. Dažniausiai homoseksualių vyrų naudojama strategija apsisaugoti – aplinkos stebėseną ir „tinkamo“ vyriškumo mėgdžiojimas, siekiant paslėpti savo „kitoniškumą“.